

9/06/2020

סיוע ממשלתי לחברות תעופה על רקע קריסת הביקוש להטסת נוסעים

התפרצות מגפת הקורונה ברחבי העולם, אשר הובילה להגבלות חמורות על כניסת נוסעים בדרך האוויר כמעט בכל מדינות העולם ולמשבר כלכלי גלובלי, גרמה לקריסת הביקוש לטיסות נוסעים בכל רחבי העולם. תחזיות של יאטא ושל ICAO מצביעות על כך שלקראת סוף שנת 2020, מספר הנוסעים הגלובלי בדרך האוויר יהיה גבוה יותר ממספר הנוסעים הגלובלי בימים אלה¹ אך יהיה נמוך משמעותית ממספר הנוסעים במהלך התקופה המקבילה של שנת 2019². כמו כן, על פי תחזית יאטא במהלך כל אחת מהשנים 2021 ו-2022, היקף תנועת הנוסעים הגלובלי יהיה נמוך משמעותית מהיקף תנועת הנוסעים הגלובלי במהלך שנת 2019³.

קריסת הביקוש לטיסות נוסעים הובילה לירידה חדה בהכנסות וכפועל יוצא הפסדים כבדים וקשיים חמורים ב- תזרים המזומנים של חברות התעופה המתמקדות בהטסת נוסעים. לאחר צמצום משמעותי בהיצע הטיסות של חברות התעופה במהלך החודשים פברואר ו-מרץ, חלק גדול מהחברות השבית את הפעלת טיסות הנוסעים הבינ"ל במהלך חודש אפריל, כאשר חלק מאותן חברות מפעיל כיום טיסות מטען, טיסות פנים ארציות בהיקף מצומצם וטיסות חילוץ⁴. על פי נתוני ICAO להיצע המושבים הגלובלי של הטיסות הבינ"ל והפנים ארציות במהלך חודש אפריל נרשמו ירידות בשיעור של כ- 94% וכ- 74% בהתאמה לעומת אפריל 2019⁵.

דרכי התמודדות נוספות של חברות התעופה מעבר לביטול טיסות, כוללים מהלכים כמו: גיוס הלוואות מבנקים, גיוס סיוע כספי מבעלי החברה, גיוס הון באמצעות הנפקת אגרות חוב, הנפקת מניות, ניהול מו"מ על דחיית החזרי הלוואות ועל הפחתת תשלומי ריבית, דחיית תשלומי חובות לספקים ולנמלי תעופה, דחייה וביטול הזמנות של מטוסים, הוצאת עובדים לחופשות, צמצום שעות העבודה, הפחתת שכר, פיטורי עובדים, יישום עסקאות של מכירת מטוסים וחכירתם, שימוש במטוסי נוסעים לצורך הפעלת טיסות מטען והימנעות מתשלום של החזרים כספיים לנוסעים אשר טיסתם בוטלה⁶.

¹ על פי נתוני יאטא נרשמו לתנועת הנוסעים הגלובלית הבינ"ל והפנים ארציות במהלך אפריל ירידה בשיעור של כ- 98% וכ- 87% בהתאמה לעומת אפריל 2019.

² קישור לפרסום של ICAO בעניין ההשלכות הכלכליות של מגפת הקורונה על ענף התעופה:
<https://www.icao.int/sustainability/Pages/Economic-Impacts-of-COVID-19.aspx>

³ <https://www.iata.org/en/iata-repository/publications/economic-reports/covid-19-outlook-for-air-travel-in-the-next-5-years>
⁴ חברות התעופה הישראליות אל על, ישראייר ו- ארקיע הפסיקו להפעיל את שירות טיסות הנוסעים הבינ"ל במהלך מרץ. חברת אל על מפעילה בימים אלה טיסות מטען בלבד. חברת ישראייר מפעילה היקף קטן של טיסות נוסעים פנים ארציות, טיסות חילוץ וטיסות מטען. חברת ארקיע השביתה את צי המטוסים שלה ואינה מפעילה טיסות בימים אלה.

⁵ הירידה בהיקף טיסות הנוסעים הבינ"ל בנתב"ג ובהיקף הטיסות הפנים ארציות בנמל התעופה "רמון" במהלך אפריל הייתה בשיעור של כ- 99% וכ- 94% בהתאמה לעומת אפריל 2019.

⁶ החברות אל על, ישראייר וארקיע הוציאו את רב עובדיהן לחל"ת ומיישמות מהלכים נוספים במסגרת התמודדותן עם המשבר, כולל הגשת בקשות לסיוע כספי מהמדינה.

על רקע התמשכות ההגבלות החמורות על תנועת הנוסעים בדרך האוויר ועוצמת הירידה בביקוש לטיסות נוסעים, הפעילויות של חלק מחברות התעופה לשיפור נזילותן אינו מספיק למנוע את קריסתן במהלך התקופה הקרובה ללא קבלת סיוע ממשלתי. החברות הפגיעות יותר הן חברות, אשר מצב הנזילות שלהן לפני פרוץ מגפת הקורונה היה בעייתי, ולכן הן חסרות את היכולות הנחוצות לשרוד לאורך זמן במצב של ירידה חדה בהכנסות ובנזילות.⁷

מספר מדינות, הכולל מדינות עם היקפי פעילות אווירית גדולה כמו ארה"ב, צרפת ו- קוריאה, החליט במהלך החודשים מרץ ו- אפריל להגיש סיוע פיננסי נפרד לחברות התעופה באמצעות ערבות הלוואות בנקאיות, הלוואות מדינה ומענקים. לוח מס' 1 מציג את הדוגמאות הבולטות למדינות אשר התחייבו לתת סיוע כספי נפרד לחברות תעופה מקומיות⁹⁸.

לוח מס' 1- סיוע פיננסי של מדינות לחברות תעופה, מאי 2020

<u>מדינה</u>	<u>אמצעי סיוע</u>	<u>היקף סיוע</u> <u>מיליארד דולר</u>	<u>מוטבים</u>
ארה"ב	הלוואה ממשלתית ומענקים	58.0	93 חברות תעופה
צרפת	ערבות להלוואה ¹⁰ והלוואת בעלים ממשלתית	7.6	"אייר פרנס"
הולנד	ערבות להלוואה והלוואת בעלים ממשלתית	2.2-4.3	"ק.ל.מ"
דרום קוריאה	הלוואה ממשלתית	2.0	"קוריאן אייר", "אסיאנה"
שווייץ	ערבות להלוואה ¹¹	1.3	"סוויס"
פינלנד	ערבות להלוואה	0.6	"פינאייר"
נורבגיה	ערבות להלוואה ¹²	0.5	5 חברות תעופה
ניו זילנד	הלוואת בעלים ממשלתית	0.5	"אייר ניו זילנד"
שבדיה	ערבות להלוואה	0.5	חמש חברות
דנמרק	ערבות להלוואה	0.2	"ס.א.ס"

⁷ ארבע דוגמאות הן חברת "וירג'ין אוסטרליה", החברה הקולומביאנית "אווניקה", חברת "תאהי אייר" וחברת "לאטאם" מצ'ילה אשר נקלעו לקשיי נזילות חמורים במהלך התקופה האחרונה, לא קיבלו סיוע ממשלתי ובחרו להיכנס להליך משפטי המאפשר להן להמשיך בפעילותן, לבצע הליכי התייעלות תוך קבלת הגנה מהנושים של החברות.

⁸ חברות תעופה ממדינות נוספות כמו החברות הבריטיות "בריטיש", "ג'ט טו" ו- "איזי ג'ט" קיבלו הלוואות במסגרת חבילות סיוע כלליות אשר הוצעו לכל המגזרים במשק.

⁹ מדינות נוספות אשר עומדות להגיש סיוע נפרד לחברות תעופה כוללות את: גרמניה ("לופטהנזה"), אוסטריה ("אוסטריאן"), ספרד ("איבריה", "ויאלינג"), הונג קונג ("קתאי פסיפיק") ו- רוסיה.

¹⁰ אחוז הערבות הממשלתית- 90% מסכום הלוואה.

¹¹ אחוז הערבות הממשלתית- 85% מסכום הלוואה.

¹² אחוז הערבות הממשלתית- 90% מסכום הלוואה.

תכנית הסיוע של ארה"ב לחברות התעופה המקומיות ולגורמים נוספים במגזר ההובלה האווירית הושקה ע"י מחלקת האוצר של ארה"ב לפני כ- חודשים¹³. היקף תקציב הסיוע הכולל לחברות התעופה הוא 58 מיליארד דולר במסגרת של מסלול של הלוואות לחברות (29 מיליארד דולר) ובמסגרת מסלול נוסף של העברת הלוואות ומענקים לחברות לצורך תשלומי שכר לעובדים (29 מיליארד דולר). התנאים לסיוע כוללים בין היתר את התנאים הבאים:

- הטלת שעבוד ממשלתי על מניות וניירות ערך אחרים של החברה הנסחרות בבורסה של ארה"ב.
- קבלת התחייבות מהחברות להימנע מ: תשלום דיווידנדים, תשלום בנוסחים לעובדים בכירים ומרכישת מניות של החברה לתקופה קצובה.
- התחייבות להמשיך הפעלת שרות בחלק מהקווים שהופעלו לפני ה- 1.3 בכפוף להחלטות של ה- DOT.
- התחייבות להימנע מפיטורי עובדים ומפגיעה בתנאי ההעסקה שלהם עד ה- 1430.9.

מספר גדול של חברות תעופה הכוללות את ארבעת החברות המובילות בארה"ב¹⁵ הגישו בקשות לסיוע במסגרת התכנית. לאחר בחינת העמידה בתנאי הסיוע, נחתמו הסכמים בין מחלקת האוצר ל- 93 חברות אשר קיבלו עד ליום ה- 27.4 תשלומים בהיקף כולל של 12.4 מיליארד דולר שחלקו ניתן במתכונת של מענק¹⁶.

תכנית הסיוע של צרפת כוללת סיוע נפרד לחברת "אייר פרנס" שהיא חלק מקבוצת "אייר פרנס-ק.ל.מ.". הסיוע הוא במסגרת הלוואות בעלים ממשלתית לחברה ו- ערבות להלוואה בנקאית. הלוואות הבעלים היא בהיקף של 4 מיליארד יורו. כאשר אחוז הערבות הממשלתית הוא 90% להלוואה בנקאית בהיקף של 3 מיליארד יורו.

¹³ היקף תקציב הסיוע והתנאים הנלווים לסיוע מפורטים בהודעה של מחלקת האוצר של ארה"ב-

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm960>

¹⁴ הסיוע במסגרת מסלול הלוואות מאפשר פיטורים של עד 10% ממצבת כוח האדם.

¹⁵ "יונייטד", "אמריקן", "דלתא" ו- "סאווסט".

¹⁶ https://centreforaviation.com/members/direct-news/treasury-implementing-cares-act-programs-for-aviation-and-national-security-industries-522716?utm_campaign=CAPA%2BAIAlerts

תכנית הסיוע של נורבגיה לחברות התעופה כוללת סיוע בהיקף של כ- 500 מיליון דולר במסגרת ערבות בשיעור של 90% להלוואה בנקאית לחברת "נורוויג'ן" ו- ארבע חברות תעופה נוספות. תכנית הסיוע כוללת שלוש פעימות- הפעימה הראשונה מצריכה איתור בנק שיעניק את ההלוואה בערבות מדינה עם חשיפה של 10% מסכום ההלוואה, יישום הפעימה השנייה הותנה בהשגת וויתור מנושים של החברה על תשלומי ריבית ודחית תשלומים, כאשר הפעימה האחרונה הותנתה בעמידת החברות בהיקף הון עצמי מינימלי בשיעור של 8%.

לוח מס' 2 מציג את היקף הסיוע של מדינות לחברות תעופה ואת היקף הפעילות הכולל להטסת נוסעים של החברות בכל אחת מאותן מדינות. היקף הסיוע הגלובלי של מדינות לחברות תעופה במסגרת תכניות סיוע לחברות תעופה מסתכם עד עתה בכ- 70 מיליארד דולר, כאשר כ- 80% מהיקף הסיוע הגלובלי עד עתה ניתן ע"י ארה"ב. היקף הסיוע הכולל לחברות אל על, ארקיע ו- ישראייר הנגזר מהיקף פעילותן¹⁷ ומהיקף הסיוע והיקף הפעילות של חברות התעופה מניו זילנד ו- פינלנד הוא בהיקף של כ- 370 מיליון דולר.

לוח מס' 2- סיוע פיננסי של מדינות לחברות תעופה ביחס להיקף הפעילות

מדינה	אמצעי סיוע	היקף סיוע מיליארד דולר ¹⁸	היקף פעילות מיליארד RPK ¹⁹	יחס סיוע להיקף פעילות
ארה"ב	הלוואה ממשלתית ומענקים	58.0	1,628	0.035
צרפת	ערבות להלוואה והלוואה ממשלתית	7.2	202	0.036
דרום קוריאה	הלוואה ממשלתית	2.0	178	0.011
דנמרק/שבדיה/נורבגיה	ערבות להלוואה	1.2	77	0.016
שווייץ	ערבות להלוואה	1.1	60	0.018
פינלנד	ערבות להלוואה	0.6	35	0.017
ניו זילנד	הלוואה ממשלתית	0.5	37	0.014
סה"כ		70.7	2,217	0.032

¹⁷ כ- 24 מיליארד RPK על פי נתוני שנת 2018.

¹⁸ ללא החלק מההלוואה שאינו מכוסה בערבות ממשלתית.

¹⁹ נתוני ICAO לשנת 2018.

קיימת קבוצה גדולה של מדינות המחזיקות בבעלות מלאה או חלקית בחברות תעופה מקומיות ומעבירות לחברות אלה תמיכה פיננסית שוטפת או שקיימת סבירות גבוהה כי הן תעברנה תמיכה פיננסית לחברות בעת הצורך²⁰. קבוצה זו כוללת את המדינות הבאות: סין, רוסיה, תאילנד, סינגפור, מלזיה, אינדונזיה, הודו, וייטנאם, טורקיה, איטליה, פורטוגל, אתיופיה, דרום אפריקה, קניה, מרוקו, איחוד האמירויות, קטאר, עומן, סעודיה, ירדן, מצריים ו- ארגנטינה.

מספר מדינות החליטו על סיוע לחברות תעופה באמצעות הנחות ו-פטורים על אגרות על שירותים בנמלי תעופה הכוללים אגרות נחיתה ואגרות חניה. כמו כן, מספר גדול של מדינות מסייע לחברות התעופה באמצעות עדכון/השעיית חוקים בתחום זכויות הנוסעים בדרך האוויר. חלק ממדינות אלה, מאפשר לחברות התעופה להציע לנוסעים שוברים לטיסות עתידיות עבור טיסות שהחברות ביטלו ואינו מחייב את החברות בהחזר כספי.

²⁰ כפי שנהגו צרפת, הולנד, ניו זילנד, פינלנד, דנמרק ו- שבדיה המחזיקות בבעלות חלקית על חברות תעופה מקומיות.